

Wyrok z dnia 16 listopada 2000 r.

I PKN 82/00

Ustalenie przez sąd obowiązującego tekstu regulaminu organizacyjnego zakładu pracy może być skutecznie zakwestionowane tylko w ramach podstawy kasacyjnej z art. 393¹ pkt 2 KPC.

Przewodniczący SSN Walerian Sanetra, Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Barbara Wagner (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2000 r. sprawy z powództwa Krystyny W. przeciwko Akademii Rolniczej w W. o wynagrodzenie, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 9 czerwca 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację nie obciążając powódki kosztami postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 18 grudnia 1998 r. [...] oddalił powództwo Krystyny W. o zasądzenie od Akademii Rolniczej w W. wypłaty z zysku za lata 1995 - 1997 r. oraz, za ten sam okres, nagrody z zakładowego funduszu nagród.

Sąd ustalił, że powódka była zatrudniona w S. Rolniczym Zakładzie Doświadczalnym w R. - wyodrębnionej organizacyjnie i finansowo jednostce organizacyjnej Akademii Rolniczej w W. Pełniła funkcję administratora, a następnie, od 1 czerwca 1997 r., dyrektora tej jednostki. Zgodnie z § 6 pkt 6 Regulaminu Organizacyjnego Rolniczych Zakładów Doświadczalnych Akademii Rolniczej w W., wprowadzonego uchwałą [...] Senatu tej Uczelni z dnia 26 listopada 1993 r., „Zakład przedstawia Rektorowi w terminie do 30 kwietnia sprawozdanie o realizacji planu gospodarczo – finansowego za rok poprzedni oraz wniosek o zatwierdzeniu podziału zysku z tym, że 50% tego zysku przeznaczone jest do podziału dla załogi”. Regulamin ten został

zmieniony uchwałą Senatu nr 18/97 z dnia 30 maja 1997 r. Zgodnie z jego § 12, dyrektor Zakładu zobowiązany jest w terminie do 1 marca każdego roku przedstawić bilans, rachunek zysków i strat oraz pisemne sprawozdanie z działalności Zakładu, zaś według § 14 - Senat zatwierdza podział zysku bądź podział strat po zweryfikowaniu sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta. Umową o pracę z dnia 25 czerwca 1997 r. ustalono dla powódki wynagrodzenie zasadnicze i dodatek funkcyjny, w zakresie pozostałych warunków wynagradzania odsyłając do zarządzenia [...] Rektora z dnia 21 maja 1997 r. Stosownie do § 7 tego zarządzenia, pracownicy mają prawo do rocznej nagrody z zysku w wysokości do 35% kwoty, o której mowa w regulaminie rolniczego zakładu doświadczalnego. Wypracowany w latach 1995 – 1997 przez RZD w R. zysk zwiększył jego fundusz zasadniczy i był przeznaczony na bieżące remonty. Nikt z załogi nie otrzymał w tym okresie nagrody z zysku.

W ocenie Sądu, zakładowe przepisy płacowe nie wprowadzały nagrody z zysku jako świadczenia obligatoryjnego. Wnioski co do podziału zysku nie były uwzględniane, o czym świadczy treść uchwał Senatu w sprawie zatwierdzenia łącznego sprawozdania finansowego Uczelni za poszczególne lata. Zdaniem Sądu, bezzasadne jest także roszczenie powódki o nagrodę na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 lipca 1985 r. o rocznych nagrodach z zakładowego funduszu nagród w państwowych jednostkach organizacyjnych nie będących przedsiębiorstwami państwowymi (Dz.U. Nr 32, poz. 141 ze zm.). Powódka nie będąc pracownikiem szkoły wyższej nie była pracownikiem jednostki sfery budżetowej, dla których środki na wynagrodzenia są kształtowane na podstawie ustawy budżetowej. Dlatego też nie miała do niej zastosowania ustawa, z której wywodzi swoje roszczenia płacowe.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu wyrokiem z dnia 9 czerwca 1999 r. [...] zmienił powyższy wyrok, zaskarżony przez Krystynę W. apelacją, w ten sposób, że zasądził od Akademii Rolniczej w W. na jej rzecz kwotę 5.556,50 zł z ustawowymi odsetkami, oddalając apelację dalej idącą.

Sąd akceptując w całości ustalenia Sądu pierwszej instancji, poczynił ustalenia dodatkowe. Uwzględniając prawomocny wyrok Sądu Wojewódzkiego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 12 lutego 1998 r. [...] ustalił, że powódkę oraz pozwaną w okresie od 13 grudnia 1993 r. do 31 maja 1997 r. łączył stosunek pracy. Umowa o pracę z dnia 25 czerwca 1997 r. zawarta między tymi samymi stronami stanowiła dalszą podstawę zatrudnienia Krystyny W. w Akademii Rolniczej w W., z miejscem wykonywania pracy w Rolniczym Zakładzie Doświadczalnym

R. Jedną z kwestii omawianych na posiedzeniu Senatu Akademii Rolniczej w dniu 26 listopada 1993 r. była sprawa regulaminu organizacyjnego gospodarstw doświadczalnych. W wyniku dyskusji zmieniono brzmienie § 6 pkt 6 przedstawionej Senatowi wersji regulaminu. Zastąpiono jego projektowaną treść: „ Zakład przedstawia Rektorowi w terminie do 30 kwietnia sprawozdanie z realizacji planu gospodarczo - finansowego za rok poprzedni oraz wnioski o zatwierdzenie podziału zysku z tym, że 50% tego zysku przeznaczone jest do podziału dla załogi” postanowieniem: „ Zakład przedstawia Rektorowi w terminie do 30 kwietnia sprawozdanie z realizacji planu gospodarczo – finansowego za rok poprzedni oraz wnioski o zatwierdzenie podziału zysku, z tym że nie więcej niż 50% tego zysku może być przeznaczone do podziału dla załogi”. Zgodnie z § 9 pkt 6 regulaminu „administratorowi przysługuje wypłata nagrody z zysku w kwocie 30% zysku przeznaczonego do podziału dla załogi wypłaconego po przyjęciu rocznego bilansu”.

Przy takich ustaleniach Sąd Apelacyjny wzmocnił argumentację Sądu pierwszej instancji co do fakultatywności przeznaczenia zysku (jego części) do podziału dla załogi, a w konsekwencji także i nagrody z zysku. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że postanowienie § 9 pkt 6 regulaminu organizacyjnego, a także § 12 pkt 3 umowy o administrowanie z dnia 13 grudnia 1993 r., należy wyklądać w powiązaniu z § 6 pkt 6 tego regulaminu. Jeżeli zatem w ogóle zostanie przeznaczona jakaś kwota zysku do podziału dla załogi (§ 6 pkt 6), to wówczas 30% tej kwoty przysługuje administratorowi (§ 9 pkt 6 regulaminu i § 12 pkt 3 umowy). Wykładnia ta ma pełne zastosowanie także na gruncie stanu prawnego wynikającego z wprowadzenia nowego regulaminu organizacyjnego uchwałą Senatu z dnia 30 czerwca 1997 r. oraz zarządzenia nr 15/97 Rektora z dnia 21 maja 1997 r. Regulamin wyraźnie pozostawia decyzję co do podziału zysku Senatowi (§ 14), zaś zarządzenie „ustanawia fakultatywne uprawnienie do rocznej nagrody z zysku, przyznawanej przez rektora, dla dyrektorów RZD”.

Sąd drugiej instancji odmiennie natomiast ocenił prawo Krystyny W. do nagrody z zakładowego funduszu nagród. Prawomocnym wyrokiem z dnia 12 lutego 1998 r. Sąd Wojewódzki we Wrocławiu ustalił, że powódka była pracownikiem Akademii Rolniczej w W. Pracownicy Akademii Rolniczej jako państwowej jednostki organizacyjnej nie będącej przedsiębiorstwem państwowym (art. 1 ust. 1 ustawy z 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym, Dz.U. Nr 65, poz. 385 ze zm.) zostali objęci zakresem podmiotowym ustawy z dnia 10 lipca 1985 r. o rocznych nagrodach z za-

kładowego funduszu nagród. Ustawa ta nie wyłącza bowiem z zakresu podmiotowego regulacji żadnej grupy pracowników państwowych jednostek organizacyjnych. Nadto, art. 121 ust. 1 ustawy o szkolnictwie wyższym przewiduje prawo do nagrody z zakładowego funduszu nagród dla wszystkich pracowników szkoły wyższej, niezależnie od ich kategorii.

Krystyna W. zaskarżyła ten wyrok kasacją. Wskazując jako jej podstawy naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie „a w szczególności poprzez błędną ocenę” § 6 ust. 6 i § 9 ust. 6 Regulaminu Organizacyjnego Rolniczego Zakładu Doświadczalnego Akademii Rolniczej w W. oraz § 12 ust. 3 umowy o administrowanie Zakładem Doświadczalnym w R., a także naruszenie przepisów postępowania „polegające na przeprowadzeniu dowodów z dokumentów nie okazanych w I instancji oraz przesłuchania świadka”, wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku „w części II sentencji” oddalającej apelację, a także o uchylenie wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu z dnia 18 grudnia 1998 r. „w części dotyczącej oddalenia powództwa o wypłatę nagród z zysku za lata 1995 - 1997” i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, z zasądzeniem od strony pozwanej na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego. W uzasadnieniu skargi pełnomocnik powódki podniósł, że w latach 1994 - 1997 Zakład Doświadczalny w R. jako jedyny w Uczelni osiągał zysk, a pomimo to nie przyznano załodze nagród z zysku. Umowę o administrowanie strony zawarły na podstawie Regulaminu Organizacyjnego Rolniczych Zakładów Doświadczalnych w wersji przedłożonej przez skarżącą. Świadczy o tym identyczna treść § 5 ust. 1 tej umowy i § 6 ust. 2 regulaminu. Regulamin okazany przez stronę pozwaną zawiera „w zakresie § 6 ust. 2 i 6 wyraźne cechy dopisywania i przerabiania”. Zeznania świadka Eugeniusza K. co do przebiegu posiedzenia Senatu w dniu 26 listopada 1993 r. są w świetle dokumentów niewiarygodne. Powódka nie miała możliwości ustosunkowania się do dowodów przeprowadzonych przed Sądem drugiej instancji. Pełnomocnik skarżącej zakwestionował także moc obowiązującą zarządzenia Rektora Akademii Rolniczej z dnia 21 maja 1997 r., a to wobec odesłania w § 7 do § 16 regulaminu RZD, który to regulamin został uchwalony przez Senat Uczelni dopiero 30 maja 1997 r. Przy tym, żaden z regulaminów, ani obowiązujący od 1 czerwca 1997 r., ani z dnia 26 listopada 1993 r. (w jakiegokolwiek jego wersji), nie zawierają w swej treści § 16. W tej sytuacji można przyjąć, że zarządzenie Rektora odsyła do § 6 regulaminu obowiązującego w dacie jego wydania, tj. 21 maja 1997 r.

W odpowiedzi na kasację strona pozwana wniosła o jej oddalenie i zasądzenie od Krystyny W. na rzecz Akademii Rolniczej w W. kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja w przeważającej części skierowana jest na wykazanie, że wersja Regulaminu Organizacyjnego Rolniczych Zakładów Doświadczalnych Akademii Rolniczej w W. z dnia 26 listopada 1993 r., przyjęta przez Sąd drugiej instancji za podstawę prawną rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku, nie jest oryginalną, obowiązującą w chwili zawierania przez tę Uczelnię z Krystyną W. umowy o administrowanie (13 grudnia 1993 r.). Dotyczy zatem faktów, a ściślej oceny dowodów zgromadzonych w postępowaniu apelacyjnym. Podważana jest bowiem wiarygodność zeznań świadka prof. dr hab. Eugeniusza K. - ówczesnego prorektora d/s współpracy z rolniczymi zakładami doświadczalnymi i referenta kwestii RDZ na posiedzeniu Senatu w dniu 26 listopada 1993 r. oraz autentyczność egzemplarza regulaminu przedłożonego Sądowi drugiej instancji przez stronę pozwaną. Pomimo powołania jako podstawy kasacyjnej naruszenia przepisów postępowania pełnomocnik skarżącej nie wskazał jakim konkretnym przepisom proceduralnym uchybił Sąd, w jaki sposób oraz z jakimi konsekwencjami dla wyniku sprawy. W tej sytuacji należy przyjąć, że ustalenia Sądu drugiej instancji co do treści regulaminu organizacyjnego (zwłaszcza zaś brzmienia jego § 6 pkt 6) nie zostały skutecznie podważone, a jako niewadliwe wiążą Sąd Najwyższy przy rozpoznaniu sprawy.

Zarzut naruszenia prawa materialnego nie może być odnoszony do § 12 ust. 3 umowy o administrowanie z dnia 13 grudnia 1993 r. Umowa stanowi źródło wzajemnych zobowiązań stron, które ją zawarły. Nie jest natomiast źródłem prawa. Enumeratywny katalog źródeł prawa pracy, a więc aktów zbudowanych z przepisów prawa pracy, zawarty jest w art. 9 KP. Przepis ten, oprócz źródeł prawa obowiązującego powszechnie (wymienionych w art. 87 Konstytucji) uwzględnia tzw. autonomiczne, w tym zakładowe, źródła prawa pracy. Nie mieści się w nich indywidualna umowa. Skoro postanowienie umowy nie jest przepisem prawa, jego naruszenie nie może być podnoszone w ramach podstawy kasacyjnej z art. 393¹ pkt 1 KPC.

Zarzut naruszenia § 6 pkt 6 Regulaminu Organizacyjnego Rolniczego Zakładu Doświadczalnego w R. dotyczy tego aktu w wersji projektowanej, tj. przedłożonej na

posiedzeniu Senatu Akademii Rolniczej w dniu 26 listopada 1993 r., a dostarczonej skarżącej przez prof. dr hab. Aleksandra D. Wobec niezakwestionowania skutecznie ustalenia, że projektowana, „robocza” treść tego postanowienia została zmieniona przez Senat na posiedzeniu w dniu 26 listopada 1993 r., za obowiązującą jego wersję należy uznać wersję przedstawioną przez stronę pozwaną i przyjętą przez Sąd drugiej instancji. Ocena prawna, że § 6 pkt 6 regulaminu kształtuje wypłatę z zysku jako nagrodę, czyli świadczenie fakultatywne, jest prawidłowa. Zgodnie z tym postanowieniem „Zakład przedstawia Rektorowi w terminie do 30 kwietnia sprawozdanie z realizacji planu gospodarczo - finansowego za rok poprzedni oraz wnioski o zatwierdzenie podziału zysku, z tym, że nie więcej niż 50% tego zysku może być przeznaczona do podziału dla załogi”. Sformułowanie „nie więcej niż 50% tego zysku może być przeznaczona do podziału dla załogi” należy rozumieć, że decyzję w przedmiocie zarówno przeznaczenia części zysku do podziału dla załogi, jak i wysokości tej części, w granicach do 50%, pozostawiono uznaniu Rektora. Rektor mógł zatem przeznaczyć do podziału dla załogi 50% wypracowanego zysku lub mniej (np. 20% lub 40%), albo przeznaczyć go w całości na inne cele (np. na zwiększenie funduszu zasadniczego i bieżące remonty, jak to uczynił w latach 1995 – 1997 Senat uchwałami: nr 24/96 z dnia 28 czerwca 1996 r., nr 19/97 z dnia 17 czerwca 1997 r., nr 8/98 z dnia 30 czerwca 1997 r.). Trafnie wobec tego Sąd uznał, że prawo administratora do wypłaty nagrody z zysku w kwocie 30% zysku przeznaczonego do podziału dla załogi wypłaconego po przyjęciu rocznego bilansu (§ 9 pkt 6 regulaminu, § 12 pkt 3 umowy o administrowanie), powstaje tylko wówczas, gdy dla załogi została w ogóle przeznaczona jakakolwiek część zysku.

Tak samo należy wyklądać § 7 zarządzenia nr 15/97 Rektora Akademii Rolniczej z dnia 21 maja 1997 r. w sprawie zasad wynagradzania Dyrektorów Rolniczych Zakładów Doświadczalnych, zgodnie z którym pracownicy mają prawo do rocznej nagrody z zysku w wysokości do 35% kwoty, o której mowa w regulaminie RDZ. Przepis ten jest odpowiednikiem § 9 pkt 6 regulaminu obowiązującego do 31 maja 1997r. Zmiany regulaminu organizacyjnego dokonane uchwałą Senatu nr 18/97 z dnia 30 maja 1997 r., polegające na zobowiązaniu dyrektora zakładu do przedstawienia do 1 marca każdego roku bilansu, rachunku zysków i strat oraz pisemnego sprawozdania z działalności (§12) oraz wprowadzeniu unormowania, że podział zysku lub strat zatwierdza Senat po zweryfikowaniu sprawozdania finansowego przez biegłego rewidenta (§14), nie wpłynęły na zmianę charakteru prawnego wypłaty z zy-

sku. Sąd drugiej instancji prawidłowo ocenił, że nagroda z zysku nadal pozostaje świadczeniem fakultatywnym. Zmiana stanu prawnego nie ma przeto znaczenia dla oceny prawa skarżącej do nagrody z zysku po 1 czerwca 1997 r., tj. po objęciu przez nią stanowiska dyrektora Rolniczego Zakładu Doświadczalnego w R..

Uwzględniając powyższe Sąd Najwyższy, stosownie do art. 393¹² KPC, orzekł jak w sentencji.

=====